

OBSAH

I. ÚVOD

Úvod k 2. vydání	16
Úvod k 1. vydání	17

II. PREVENCE V PRIMÁRNÍ PÉČI

1 Preventivní programy v praktickém lékařství	20
1.1 Úvod	20
1.2 Prevence a její organizace ve všeobecné praxi	20
1.3 Možnosti praktického lékaře v primární prevenci	25
1.4 Programy praktického lékaře na podporu zdraví	26
1.5 Výchova k sebepéči	27
1.6 Preventivní opatření před cestou do zahraničí	28
1.7 Sekundární prevence onkologických onemocnění	28
1.8 Prevence kardiovaskulárních onemocnění	32
1.9 Terciární prevence	33
1.10 Kvartérní prevence	33
1.11 Závodní preventivní péče	34
2 Prevence v pediatrii	37
2.1 Prevence v pediatrii	37
2.2 Prevence v adolescenci	47
3 Prevence infekčních nemocí očkováním	55
3.1 Historie očkování	55
3.2 Očkování a jeho vliv na výskyt infekčních nemocí	59
3.3 Očkování, vakcinace a imunizace	60
3.4 Dělení očkovacích látek	61
3.5 Základní schémata vakcinace a přeočkování	66
3.6 Možnosti kombinace očkovacích látek	69
3.7 Nežádoucí účinky po očkování	71
3.8 Kontraindikace očkování	73
3.9 Principy správné imunizace	74
3.10 Očkování v rámci Národního imunizačního programu	75
3.11 Očkování dětí, adolescentů a dospělých mimo pravidelné očkování	77
3.12 Očkování při cestách do zahraničí	80

4	Cestovní lékařství (prevence zdravotních poruch u cestovatelů)	81
4.1	Čím se zabývá cestovní lékařství?	81
4.2	Prevence působení hlavních fyzikálních faktorů při cestování	83
4.3	Prevence zdravotních problémů spojených s dopravou	85
4.4	Prevence úrazů, nehod a pouličního násilí	88
4.5	Prevence a profylaxe malárie	89
4.6	Prevence cestovního průjmu.	94
4.7	Prevence infekcí očkováním.	95
5	Prevence v gynekologii a porodnictví	104
5.1	Prevence v gynekologii	104
5.2	Prevence v porodnictví.	125
6	Prevence v zubním lékařství	139
6.1	Primární prevence.	139
6.2	Sekundární prevence	153
6.3	Terciární prevence	154
6.4	Zdravotní politika – veřejná zubní péče.	154
III.	PREVENCE VE SPECIALIZOVANÉ PÉČI	
7	Ateroskleróza a prevence kardiovaskulárních onemocnění.	160
7.1	Patogeneze	160
7.2	Rizikové faktory	162
7.3	Patologie aterosklerotické léze.	165
7.4	Hyperlipoproteinemie a dyslipoproteinemie	167
7.5	Poznámky k metabolismu lipidů	169
7.6	Transport a metabolismus lipidů	173
7.7	Lipidy jako rizikový faktor kardiovaskulárních onemocnění – jak je to u diabetu a metabolického syndromu?	176
7.8	Léčba dyslipoproteinemie	184
8	Antitrombotická léčba v prevenci kardiovaskulárních onemocnění	204
8.1	Protidestičková (antiagregační) léčba.	204
8.2	Kombinační protidestičková léčba	216
8.3	Další možnosti (v současnosti dostupné) protidestičkové léčby	218
8.4	Perorální antikoagulační léčba v prevenci aterotrombotických komplikací	219
8.5	Kombinace antiagregační a antikoagulační léčby	221
9	Arteriální hypertenze v prevenci kardiovaskulárních onemocnění	225
9.1	Definice a klasifikace	225
9.2	Epidemiologie	225
9.3	Arteriální hypertenze jako rizikový faktor kardiovaskulárních onemocnění	227

9.4	Riziko vzniku esenciální arteriální hypertenze	228
9.5	Prevence vzniku arteriální hypertenze	229
9.6	Léčba arteriální hypertenze	232
10	Prevence žilní tromboembolické nemoci	237
10.1	Prevalence žilní tromboembolické nemoci	237
10.2	Patofyziologie žilní tromboembolické nemoci	238
10.3	Trombofilie	241
10.4	Antikoagulační terapie – přehled	246
10.5	Prevence, profylaxe žilní tromboembolické nemoci – význam	251
10.6	Vybraná doporučení 8. ACCP v prevenci žilní tromboembolické nemoci	252
11	Prevence v obezitologii a diabetologii	268
11.1	Obezita a metabolický syndrom	268
11.2	Predikce obezity	276
11.3	Opatření k prevenci obezity	277
11.4	Prevence diabetu	280
11.5	Gestační diabetes a pozdější vznik diabetu 2. typu	289
11.6	Životní styl a nefarmakologická prevence diabetu 2. typu	289
11.7	Dietní vlivy a vznik diabetu	291
11.8	Alkohol a vznik diabetu	293
11.9	Fyzická aktivita a vznik diabetu	294
11.10	Sedavý způsob života a vznik diabetu	295
11.11	Toxicita prostředí a vznik diabetu	296
11.12	Fetální malnutrice a diabetes 2. typu	297
11.13	Lékové studie a prevence diabetu 2. typu	297
11.14	Vedlejší efekty léků a diabetes 2. typu	302
11.15	Sekundární prevence a prevence komplikací diabetu	307
11.16	Aktuální doporučení pro detekci rizika a prevenci diabetu 2. typu	307
12	Prevence závislosti na tabáku	313
12.1	Způsoby užívání tabáku	313
12.2	Prevence závislosti na tabáku	316
12.3	Účinná a neúčinná prevence	317
12.4	Zákazy, restriktivní zákony	319
12.5	Film a kouření	320
12.6	Prevence v rodině – co mohou udělat rodiče?	320
12.7	Závislost na tabáku	321
12.8	Léčba závislosti na tabáku	321
12.9	Farmakoterapie závislosti na tabáku	325
12.10	Obecně o farmakoterapii závislosti na tabáku	327
12.11	Specializovaná centra pro závislé na tabáku	328
12.12	Příspěvky zdravotních pojišťoven na léky	328
12.13	Linka pro odvykání kouření	328
12.14	Webové stránky	328

13	Pohybová aktivita v prevenci civilizačních chorob	331
13.1	Význam pohybové aktivity v prevenci civilizačních chorob	331
13.2	Sledování úspěšnosti pohybové aktivity	335
14	Prevence v onkologii	339
14.1	Vývoj nádorové nemoci	339
14.2	Primární prevence	341
14.3	Sekundární prevence	343
15	Prevence v pneumologii	347
15.1	Asthma bronchiale	347
15.2	Chronická obstrukční plicní nemoc	350
15.3	Plicní rakovina	355
15.4	Pneumonie	361
15.5	Tuberkulóza	363
15.6	Pneumokoniózy	365
16	Prevence v endokrinologii	368
16.1	Prevence poruch v důsledku jodového deficitu	368
16.2	Prevence kongenitální hypotyreózy	372
16.3	Screening vrozené adrenální hyperplazie	373
16.4	Životní styl a endokrinologická onemocnění	373
17	Prevence v nefrologii	375
17.1	Epidemiologie postižení ledvin	375
17.2	Rizikové faktory pro vznik CKD	377
17.3	Rizikové faktory vzniku dalších onemocnění ledvin a močových cest	383
17.4	Screeningová vyšetření v nefrologii	386
17.5	Léčebná opatření ovlivňující renální riziko	393
18	Prevence alergií a imunopatologických stavů	404
18.1	Faktory ovlivňující vznik a rozvoj alergických onemocnění	404
18.2	Prevence alergií v kojeneckém věku	409
18.3	Alergie k inhalačním alergenům	414
18.4	Potravinová alergie	420
18.5	Léková alergie	430
18.6	Alergie na hmyz	432
18.7	Časný záchyt primárních imunodeficiencí	435
18.8	Sekundární imunodeficity a sklon k infekcím	441
18.9	Autoimunitní onemocnění	445
19	Prevence osteoporózy a zlomenin	451
19.1	Osteoporóza jako nemoc	451
19.2	Farmakoterapie	454
19.3	Prevence osteoporózy	454
19.4	Výživa	458
19.5	Fytoestrogeny	461
19.6	Fyzická aktivita	461

19.7	Pády a jejich prevence	462
19.8	Protektory kyčle (Hip Protectors).....	467
19.9	Celotělová vibrace	467
20	Prevence v ortopedii.....	469
20.1	Prevence vývojové dysplazie kyčelních kloubů.....	469
20.2	Prevence infekce kloubních náhrad	473
20.3	Prevence tromboembolické nemoci v ortopedii a traumatologii	482
21	Prevence v gastroenterologii a hepatologii.....	486
21.1	Refluxní choroba jícnu	486
21.2	Akutní a chronická gastritida	487
21.3	Vředová nemoc žaludku a duodena	488
21.4	Stavy po operacích žaludku	491
21.5	Celiakální sprue	492
21.6	Deficit laktázy a sacharázy-izomaltázy	492
21.7	Syndrom slepé kličky	493
21.8	Syndrom krátkého střeva	493
21.9	Zácpa	493
21.10	Idiopatické střevní záněty	494
21.11	Divertikulární choroba tlustého střeva	494
21.12	Dráždivý tračník	495
21.13	Biliární kolika, akutní zánět žlučníku	495
21.14	Chronická kalkulózní cholecystitida	496
21.15	Akutní pankreatitida	496
21.16	Chronická pankreatitida	497
21.17	Akutní virová hepatitida A	497
21.18	Akutní virová hepatitida B	498
21.19	Akutní virová hepatitida C	498
21.20	Chronické virové hepatitidy	498
21.21	Nádorová onemocnění gastrointestinálního traktu	499
22	Prevence chorob nervového a myoskeletálního systému.....	505
22.1	Úvod a mezioborové souvislosti	505
22.2	Cévní mozkové příhody	507
22.3	Epilepsie	514
22.4	Polyneuropatie	518
22.5	Neurodegenerativní onemocnění	522
22.6	Bolesti hlavy	527
22.7	Roztroušená skleróza mozkomíšní, autoimunitní a zánětlivá onemocnění nervového systému. Infekční onemocnění	531
22.8	Bolesti zad, vertebrogenní onemocnění	534
23	Prevence v otorinolaryngologii	538
23.1	Onemocnění ucha	538
23.2	Onemocnění dýchacích cest	547
23.3	Příznaky onemocnění polykacích cest a onemocnění krku	554

24	Prevence v oftalmologii	562
24.1	Katarakta	562
24.2	Glaukom	562
24.3	Diabetická retinopatie	564
24.4	Věkem podmíněná makulární degenerace	565
24.5	Dětská slepota	566
24.6	Trachom	566
24.7	Onchocerkóza	567
24.8	Hereditární oční onemocnění	567
24.9	Oční poranění	567
25	Prevence v dermatovenerologii	569
25.1	Prevence v dermatologii	569
25.2	Prevence ve venerologii	584
26	Prevence v psychiatrii	611
26.1	Prevence v oblasti duševního zdraví	612
26.2	Základní oblasti prevence duševního zdraví	613
26.3	Typy preventivních opatření v psychiatrii a jejich příklady	614
27	Prevence v sexuologii	624
27.1	Prevence sexuálního zneužívání nezletilých	625
27.2	Prevence v oblasti plánovaného rodičovství	626
27.3	Prevence sexuálního násilí	627
27.4	Prevence sexuálně úchylného jednání	628
27.5	Prevence prostituce	629
27.6	Rizika pornografie	631
27.7	Rizika internetu a kybersexu	632
28	Molekulární genetik a současné možnosti predikce rizika onemocnění	635
28.1	Úvod	635
28.2	Genetická rozmanitost	637
28.3	Typy genetických onemocnění	639
28.4	Typy genetických studií	639
28.5	Interakce mezi geny a vnějším prostředím	641
28.6	Nutrigenetika, nutrigenomika, aktigenetika	645
28.7	Epigenetika	645
28.8	Konkrétní příklady významu genetiky v praxi	647
28.9	Ochrana genetických informací	650
28.10	Komerční prediktivní/rekreační genetik	651
29	Prevence v ošetrovatelství	654
29.1	Prevence nozokomiálních nákaz	654
29.2	Prevence komplikací z dlouhodobého pobytu na lůžku	655
29.3	Aseptické postupy	656
29.4	Péče o vstupy	657
29.5	Dekubity – prevence a ošetření	657
29.6	Edukace	660

IV	PREVENCE PSYCHOSOCIÁLNÍCH PATOLOGÍÍ	
30	Prevence v komplexní péči	666
30.1	Vnímání nemocného jako člověka	666
30.2	Správně vedená komunikace mezi lékařem a pacientem	667
30.3	Ovlivnitelnost pacientova názoru na zdraví	668
30.4	Využití biopsychosociálních přístupů	670
31	Prevence začíná v raném dětství	672
31.1	Prenatální období	672
31.2	Porodní alternativy	676
31.3	Novorozenecké období a jeho možná rizika	679
31.4	První rok života	686
32	Preventivní populační politika	701
32.1	Demografické stárnutí versus stárnutí jednotlivce	701
32.2	Populační obnova je v zájmu společnosti	702
32.3	Baby boom v 70. letech zpomalil demografické stárnutí	704
32.4	Proč stojíme před hrozbou zrychleného demografického stárnutí?	705
32.5	Sekundární baby boom v letech 2004–2008 jako důsledek zvýšení podpory rodin?	706
32.6	Problém pasti nízké plodnosti a diskutovaná řešení	707
33	Prevence burn-out syndromu	713
	Slovník preventivní medicíny	723
	Barevná příloha	727
	Přehled použitých zkratk	745
	Seznam ilustrací	751
	Medailonky autorů	755
	Rejstřík	757